

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámova 3, 101 00 Praha 10**

Olympiáda v českém jazyce, 40. ročník, 2013/2014 – školní kolo

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. V novinách jsme našli následující dvě věty:

Herec vyslovuje myšlenky formulované někým jiným. Někdy ale ne příliš zdařile.

a) Vysvětlete, proč lze sdělení interpretovat dvěma různými způsoby.

b) Přeformulujte zadané sdělení dvěma různými způsoby tak, abyste pokaždé zachovali jeden z možných významů.

2. a) Zatrhněte řádek/řádky, na němž/nichž jsou **právě dvě** slova příbuzná:

- i. *výnos, odnášet, nosnost*
- ii. *nos, danost, nosník*
- iii. *nosohltan, nositel, přenosný*
- iv. *nosní, přenos, nosorožec*

b) Zatrhněte řádek, na němž je **významový vztah** mezi oběma slovy **jiný** než na všech ostatních řádcích.

- i. *honit – honička*
- ii. *krmit – krmivo*
- iii. *vrtat – vrtačka*
- iv. *budit – budík*

Odpověď (k úkolu b) odůvodněte:

3. V nepřipraveném mluveném projevu řekl mluvčí následující větu:
Tato politická strana padla za své.

a) Doplňte, jaké dva frazémy pravděpodobně mluvčí nevhodně zkombinoval:

_____ za své

padnout za _____

b) Užijte ve větě ustálené slovní spojení (frazém) obsahující sloveso *padnout* a předložku
- *na*:

- *do*:

4. *Státní zástupce obvinil místostarostu z údajné korupce.*

a) V zadané větě, kterou pronesl moderátor zpráv, je z jazykového hlediska ne zcela
náležitým způsobem užito slovo *údajný*. Popište, o jakou nepřesnost se jedná.

b) Vysvětlete, proč mluvčí nejspíše použil uvedené vyjádření.

c) Vysvětlete, zda je zadaná věta synonymní s větou *Státní zástupce údajně obvinil
místostarostu z korupce.*

5. a) Vyberte souvětí, které se od ostatních odlišuje tím, jakou funkci v něm má přívlásková
věta.

i. *Česnečka je polévka, která vám pomůže na nohy.*

ii. *Pes, který štěká, nekouše.*

iii. *Dočetl jsem knížku, kterou jsem pak hned vrátil do knihovny.*

iv. *Člověk, který má pravdu, nepotřebuje zvyšovat hlas.*

b) Popište, v čem se užití přívlastkové věty ve vámi vybraném souvětí liší od funkce přívlastkových vět v ostatních uvedených souvětích.

6. a) Ke každému z následujících slov napište slovo, z kterého bylo přímo (bezprostředně) odvozeno:

směšný _____

směsný _____

smíšený _____

smíchaný _____

směsový _____

b) Každé ze zadaných slov užitě ve větě nebo slovním spojení tak, aby byl patrný významový rozdíl mezi nimi.

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámova 3, 101 00 Praha 10**

**Olympiáda v českém jazyce, 40. ročník, 2013/2014 – školní kolo
II. kategorie**

Slohový úkol

Dospělost začíná, když ...

Zpracujte téma libovolnou formou a zadanou větu použijte v textu, a to např. jako nadpis,
v přímé řeči postavy nebo v závěru textu. Doporučená délka 25–30 řádek.

Školní kolo OČJ 2013/2014 – 40. ročník – II. kategorie – řešení:

1. a) Příklad vysvětlení: Není jasné, zda se dodatkem *Někdy ale ne příliš zdařile* hodnotí činnost herce, nebo toho, kdo původně formuloval zmíněné *myšlenky*.
b) Příklad řešení: *Herec vyslovuje myšlenky formulované někým jiným, někdy to ale nedělá příliš zdařile. – Herec vyslovuje myšlenky formulované někým jiným, avšak tyto myšlenky vždycky nejsou formulované příliš zdařile.*

Bodování: a) za výstižné vysvětlení – 1 bod;
b) za obě přeformulování daných vět – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

2. a) iii., iv.

b) i.; příklady vysvětlení: Jde o pojmenování děje, nikoliv prostředku, pomocí něhož děj provádíme. / Krmivem krmíme, vrtačkou vrtáme, budíkem budíme, ale honička není něco, pomocí čeho někoho honíme.

Bodování: a) za správně zvolené možnosti – 1 bod;
b) za správně zvolenou možnost – 1 bod;
za výstižné vysvětlení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **3 body**.

3. a) *vzít za své (zasvé); padnout za vlast / padnout za oběť*

b) Příklady řešení: *Padla kosa na kámen. Uznávejte i užití typu Oči mi padly na Hrabalovu knihu. – Do oka mi padla drobná dívka v černých šatech. / Pavlovo rozhodnutí padlo Janě do noty.*

Bodování: a) za uvedení obou frazémů – 1 bod;
b) za uvedení frazémů s oběma předložkami – 2 body;
za uvedení jednoho frazému – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **3 body**.

4. Příklady vysvětlení/řešení:

a) Státní zástupce neobvinil muže z **údajné**, ale ze skutečné korupce (aspoň podle svého mínění). Ve větě jsou zkříženy dvě perspektivy – perspektiva státního zástupce (který místostarostovo jednání označil za korupci) a perspektiva autora celého výroku (který pouze sděluje, z čeho státní zástupce místostarostu obvinil, a nerozhoduje, zda ke korupci došlo nebo nedošlo.).

b) Autor výroku se zřejmě chtěl distancovat od klasifikace místostarostova jednání jako korupce. / Autor výroku zřejmě nechtěl hodnotit místostarostovo jednání jako korupci.

c) Věty nejsou synonymní. V první se mluvčí distancuje od tvrzení o korupci, v druhé vyjadřuje nejistotu o tom, že bylo vzneseno obvinění.

Bodování: a) za výstižné vysvětlení – 2 body;
při drobných nedostatcích – 1 bod;
b) za výstižné vysvětlení – 1 bod;
c) za výstižné vysvětlení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

5. a) iii.

b) Příklady řešení: Vedlejší věta v souvětí iii. nespecifikuje podstatné jméno, které formálně rozvíjí, stejným způsobem jako v ostatních případech (nevyjadřuje vlastnost/charakter podstatného jména, na němž závisí, srov. *na nohy pomáhající polévka, štěkající pes, člověk mající pravdu*). / V souvětí iii. jsou jako řídicí a závislý vyjádřeny dva větné obsahy ve slučovacím vztahu.

Bodování: a) za správný výběr souvětí – 1 bod;
b) za výstižné vysvětlení – 2 body.

Celkem tedy maximálně **3 body**.

6. a) *směšný: smích; směsný: směs; smíšený: smísit; smíchaný: smíchat; směsový: směs.*
b) Příklady řešení: *směšný člověk* (tedy ‚hodný posměchu‘; uznávejte i užití s významem ‚vtipný‘, srov. *směšná historka*); *směsný odpad*; *smíšené zboží*; *jablka smíchaná s hruškami*; *směsový materiál*.

Bodování: a) za 5 správně určených základových slov – 3 body;
za 4 správně určená základová slova – 2 body;
za 2–3 správně určená základová slova – 1 bod;
b) za 4–5 vhodných vět nebo slovních spojení – 2 body;
za 3 vhodné věty nebo slovní spojení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **5 bodů**.

Celkem maximálně 20 bodů.

7. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.
Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.